

ARVIOINTI PERUSKOULUISSA YHDENMUKAISTUU – ARVIOINTILUVUN MUUTOKSILLA PARANNETAAN OPPILAIDEN YHDENVERTAISUUTTA SUOMESSA

Arviointi peruskouluissa yhdenmukaistuu – arviointiluvun muutoksilla parannetaan oppilaiden yhdenvertaisuutta Suomessa

Tavoitteet:

- Yhdenmukaistaa oppilaiden arviointia valtakunnallisesti niin, että koulussa tapahtuva arviointi perustuu mahdollisimman yksiselitteisiin ja ymmärrettäviin linjauksiin
- Lisätä oppilaiden osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuutta ja vähentää osaamisen arvioinnin tulkinnanvaraisuutta
- Edistää koulussa tehtävän arvioinnin suunnitelmallisuutta, johdonmukaisuutta ja avoimuutta
- Lisätä arviointiin liittyvää oppilaiden osallisuutta sekä koulujen ja kotien yhteistyötä

Olennaisimmat muutokset uudistuvaan arviointiin:

Vaihe 1:

- Oppilaan osaamisen numeroarviointia aikaistetaan siten, että se aloitetaan jatkossa kaikissa Suomen kouluissa neljännellä vuosiluokalla. Opettaja voi täydentää numeroarviointia sanallisella arvioinnilla
- Arviointiluvun liitteenä julkaistaan ensimmäistä kertaa todistusmalleja, joita koulut voivat käyttää omien todistustensa pohjana
- Itsearviointin ja vertaispalautteen periaatteita koulussa on täsmennetty niin, etteivät nämä sekoitu opettajan tekemään summatiiviseen osaamisen arviointiin
- Päättöarvioinnin periaatteita on tarkennettu niin, että jatkossa kaikissa kunnissa ja kouluissa noudatetaan samoja periaatteita päättöarvioinnin ajankohdan määrittämisessä ja päättöarvosanojen muodostamisessa
- Arvioinnin tehtävät on selitetty auki aiempaa tarkemmin, ja samassa on selkiytetty arviointiin vaikuttavien suoritusten dokumentointiin liittyviä velvoitteita

Vaihe 2:

- Vuoden 2020 aikana Opetushallitus täsmentää päättöarvioinnin arvosanojen kriteerejä. Nykyisen 8:n lisäksi kriteerit määritellään arvoisanoille 5,7 ja 9

Aikataulu:

- Uudet arviointiperiaatteet astuvat voimaan lukuvuoden alusta 1.8.2020
- Uudet päättöarvioinnin kriteerit julkaistaan vuodenvaihteessa 2020–2021 ja ne astuvat voimaan 1.8.2021
- Uusien kriteereiden mukaiset päättöarvosanat annetaan kaikissa oppiaineissa ensimmäisen kerran koko ikäluokalle keväällä 2022

Sisällys

1. Mistä on kyse?	3
2. Mitkä ovat uudistuksen tavoitteet?	3
3. Mitkä asiat muuttuvat?	4
4. Miksi opetussuunnitelman perusteiden arviointilukua täsmennetään nyt?	5
5. Mistä puhutaan, kun puhutaan arvioinnista?	5
6. Miten oppilaan arviointi tapahtuu eri vuosiluokilla?	6
7. Mitä määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa, mitä valtakunnallisissa perusteissa? Miksi paikallista päätäntävaltaa on niin paljon?	6
8. Ketkä ovat osallistuneet uusien arvioinnin linjausten ja kriteereiden määrittelyyn?	7
9. Mikä on muutoksien aikataulu?	7
10. Mitä erityisesti vanhemman tai oppilaan on hyvä tietää?	8
11. Mitä erityisesti opettajan tai koulutuksen järjestäjän on hyvä tietää?	8
12. Miksi arviointikriteereitä ei laadita jokaiselle vuosiluokalle?	9
13. Mitä toimeenpanon materiaalia Opetushallitus tarjoaa kouluille ja koulutuksen järjestäjille?	9

1. Mistä on kyse?

Arvioinnille on perusopetusta koskevassa lainsäädännössä asetettu kaksi toisiaan täydentävää tehtävää: ohjata ja kannustaa oppilaan opiskelua sekä arvioida oppilaan osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Helmikuussa 2020 Opetushallitus julkaisee täsmennyksiä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointilukuun osana pitkäaikaisempaa arvioinnin kehittämistyötä. Arviointikäytänteiden yhdenmukaistamisen perimmäisenä tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisuutta Suomessa.

Ensimmäisessä vaiheessa Opetushallitus yhtenäistää niitä arviointiluvussa esiteltyjä periaatteita, joiden mukaan opettajat arvioivat oppilaiden osaamista peruskouluissa. Periaatteissa määritellään esimerkiksi, milloin numeroarviointi peruskouluissa aloitetaan, minkälaista dokumentointia arvosanaan vaikuttavista suorituksista opettajilta odotetaan tai millaisia tietoja koulutuksen järjestäjän on tarjottava arviointiin liittyen oppilaille ja heidän huoltajilleen.

Seuraavassa vaiheessa Opetushallitus määrittelee päättöarvioinnissa käytettäviä kriteereitä sille, mitä oppilaan täytyy osata saadakseen tietyn arvosanan.

Arviointiluku ja siihen tehdyt täsmennykset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä nykyisiin, vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteisiin.

2. Mitkä ovat uudistuksen tavoitteet?

Arviointiluvun täsmennyksillä ja useampien numeroarvosanojen kriteereiden määrittämisellä pyritään siihen, että koulussa tapahtuva arviointi perustuu valtakunnallisesti mahdollisimman yksiselitteisiin ja ymmärrettäviin linjauksiin.

Tämä lisää oppilaiden yhdenvertaisuutta osaamisen arvioinnissa ja vähentää arvioinnin tulkinnanvaraisuutta. Näin varmistetaan myös se, että oppilaiden arvosanat ovat keskenään vertailukelpoisia esimerkiksi silloin, kun oppilaat hakevat toisen asteen opintoihin.

Nykyiset arvioinnin linjaukset ovat osoittautuneet monitulkintaisiksi, mistä on seurannut erilaisia käytänteitä kouluihin. Esimerkiksi arviointiin vaikuttavien suoritusten dokumentoiminen, itsearvioinnin toteuttaminen, sanallisen arvioinnin osuus sekä numeroarvioinnin aloitusajankohta vaihtelevat koulukohtaisesti.

Opetushallitukseen on eri kunnista ja kouluista kantautunut viestiä myös siitä, että opettajat kokevat arvioinnin paikoin haastavaksi ja kuormittavaksi. Täsmennyksillä Opetushallitus pyrkii selkiyttämään ja sitä kautta myös helpottamaan paikoin turhan aikaa vieväksi koettua arvioinnin tekemistä kouluissa. Tarkoituksena on varmistaa, että opettajalla jää aikaa olennaiseen, eli opetukseen ja oppilaiden kohtaamiseen.

Täsmennyksillä tuodaan myös selkeämmin esiin arvioinnille lainsäädännössä asetetut tehtävät.

Arvioinnin keskeiset periaatteet on määritelty kansallisella tasolla, ja samoja periaatteita noudatetaan koko maassa. Suuri osa opetussuunnitelman perusteiden arviointilukuun kirjatusta kansallisista linjauksista siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Tällä lisätään yhtenäisyyttä kuntien ja koulujen välillä.

3. Mitkä asiat muuttuvat?

Arvioinnin uudistamisessa on ennen kaikkea kyse voimassa olevien opetussuunnitelmalinjausten tarkentamisesta ja selkiyttämisestä. Näin ollen suurin osa arvioinnin periaatteista säilyy ennallaan. Tässä osiossa käydään läpi uudistuksen näkyvimpiä muutoksia.

Vaihe 1:

Ensimmäiseksi tarkennetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia perusopetuksessa. Opetussuunnitelman perusteiden arviointilukuun täsmennetyt periaatteet määrittävät, miten oppilaan osaamista arvioidaan käytännössä. Esimerkiksi itsearvioinnin ja vertaispalautteen periaatteita on tarkennettu niin, etteivät nämä sekoitu opettajan tekemään summatiiviseen osaamisen arviointiin.

Lisäksi päättöarvioinnin periaatteita on selkeytetty niin, että päättöarvioinnin ajankohta ja päättöarvosanojen muodostamisesta päätetään jatkossa kansallisesti. Näin ollen kaikissa kunnissa noudatetaan vastaisuudessa samoja päättöarvioinnin periaatteita.

Muutokset astuvat voimaan kaikissa kouluissa 1.8.2020.

Yksi keskeisimmistä muutoksista on se, että oppilaan osaamisen numeroarviointia aikaistetaan niin, että se aloitetaan jatkossa kaikissa kouluissa neljännellä vuosiluokalla. Aiemmin numeroarvioinnin on voinut aloittaa opetuksen järjestäjän päätöksellä vuosiluokilla 1–7, mutta viimeistään kahdeksannesta luokasta eteenpäin.

Opettaja voi täydentää numeroarviointia sanallisella arvioinnilla. Ensimmäisellä, toisella ja kolmannella vuosiluokalla opetuksen järjestäjä päättää, antaako todistukset numeerisina vai sanallisina.

Täsmennetyissä linjauksissa korostetaan aikaisempaa vahvemmin arvioinnin yhdenvertaisuutta, suunnitelmallisuutta ja johdonmukaisuutta sekä arvioinnin edellyttämää avoimuutta, ohjausta, koulujen ja kotien yhteistyötä sekä oppilaiden osallisuutta.

Lisäksi arviointiluvun liitteenä julkaistaan ensimmäistä kertaa todistusmalleja, joita koulut voivat käyttää omien todistustensa pohjana. Tavoitteena on, että eri kunnissa ja kouluissa annettavat todistukset olisivat nykyistä yhdenmukaisemmat.

Opetussuunnitelman perusteiden arviointilukuun on nyt myös kirjattu aiempaa tarkemmin, mitkä ovat arvioinnin tehtävät. Tätä avataan formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin käsitteillä, jotka esitellään tämän tietopakettin osiossa: *"Mistä puhutaan, kun puhutaan arvioinnista?"*. Käsitteiden määrittelyn ohessa on selkiytetty ja yhdenmukaistettu arviointiin vaikuttavien suoritusten dokumentointiin liittyviä velvoitteita.

Vaihe 2:

Seuraavaksi Opetushallitus uudistaa arviointikriteerit. Vuoden 2020 aikana Opetushallitus määrittelee, mitä oppilaan tulee osata saadakseen päättöarvioinnissa arvosanan 5, 7 tai 9 eri oppiaineissa. Aiemmin kriteerit on määritelty vain arvosanalle 8.

Tämän jälkeen Opetushallitus jatkaa arvioinnin kehittämistä ja määrittelee myöhemmin kriteerit myös kuudennen vuosiluokan päätteeksi tapahtuvaan arviointiin. Tavoitteena on, että koko maassa olisi tulevaisuudessa arvioinnin perustana kansalliset osaamisen kuvaukset arvosanoille 5, 7, 8 ja 9. Tälle työlle ei vielä ole tarkempaa aikataulua.

4. Miksi opetussuunnitelman perusteiden arviointilukua täsmennetään nyt?

Opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun täsmennykset liittyvät opetussuunnitelmauudistuksen seurantaan. Opetushallitus uudisti vuonna 2014 opetussuunnitelman perusteet, jotka otettiin porrastetusti käyttöön kunnissa ja kouluissa vuosina 2016–2019. Opetussuunnitelmauudistuksen seurannassa kävi ilmi, että kuntien välillä on huomattavia eroja arvioinnin periaatteissa, mikä saattaa oppilaat epätasa-arvoiseen asemaan.

Kun jatkossa numeroarviointi aloitetaan kaikkialla Suomessa neljännellä luokalla, oppilaille ja heidän huoltajillaan on yhdenvertainen mahdollisuus saada tieto oppilaan osaamisesta suhteessa kansallisiin tavoitteisiin. Numeroarvioinnin aloittaminen auttaa myös opettajia hahmottamaan oppilaiden mahdollisia tuen tarpeita, ja koulut voivat tarjota yksilöllistä apua hyvissä ajoin.

Tutkimuksista ja kansallisista oppimistulosten arvioinneista on myös selvinnyt, että oppilaan päättöarvosana ja oppilaan oppimistulosten arvioinneissa osoittama osaaminen poikkeavat toisistaan huomattavasti. Lisäksi Opetusalan ammattijärjestö OAJ ja yksittäiset opettajat ovat nostaneet esiin, että myös arvosanalle 5 tulisi määritellä kriteerit. Täsmennyksillä pyritään puuttumaan havaittuihin epäkohtiin.

5. Mistä puhutaan, kun puhutaan arvioinnista?

Arvioinnin kautta oppilas saa palautetta siitä, missä määrin hän on saavuttanut asetetut tavoitteet esimerkiksi jossakin tietyssä oppiaineessa. Palautteen tulee auttaa oppilasta myös ymmärtämään, mitä hänen pitäisi tehdä parantaakseen suoriutumistaan.

Osaamisen arvioinnin tarkoituksena on kuvata oppilaan osaamisen tasoa mahdollisimman luotettavasti ja yhdenvertaisesti.

Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Oppimisen ja osaamisen lisäksi perusopetuksessa arvioidaan myös oppilaan työskentelyä ja käyttäytymistä. Arviointi ei saa kohdistua oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin tehtäviä avataan arviointiluvussa formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin käsiteillä. Formattiivisen ja summatiivisen arvioinnin periaatteita on edellisissä vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteissa pidetty liian monitulkintaisina, mistä on seurannut kirjavia käytänteitä kunnissa ja kouluissa.

Formatiivinen arviointi on osa opetusta, jonka tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formattiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään. Itsearviointi ja vertaispalaute on osa formatiivista arviointia.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia. Oppilaan tekemä itse- ja vertaisarviointi ei vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Summatiivisen arvioinnilla kuvataan sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineittain oppimiselle ja työskentelylle asetetut tavoitteet. Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Summatiivinen arviointi tulee tehdä vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilalle lukuvuosidistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet eri oppiaineissa. Lukuvuosidistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Jatkossa opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen lukuvuosiarvioon tai arvosanaan. Näin on ollut aiemminkin periaatteena suurimmassa osassa kouluja.

6. Miten oppilaan arviointi tapahtuu eri vuosiluokilla?

Arviointi perustuu kaikille kouluille yhteisiin valtakunnallisiin periaatteisiin. Arvioinnin periaatteisiin kuuluvat muun muassa yhdenvertaisuus, johdonmukaisuus ja monipuolisuus. Nämä kaikki määritetään opetussuunnitelman perusteissa kansallisesti, ja niitä noudatetaan koko maassa kaikissa kunnissa.

Koulutuksen järjestäjillä on velvollisuus esitellä oppimisen tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet oppilaille ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Lukuvuoden päätteeksi saatavaan lukuvuositolustukseen kirjataan kokonaisarvio siitä, miten oppilas on suoriutunut lukuvuoden oppimisesta ja työskentelystä.

Vuosiluokilla 1–3 oppilaiden todistuksissa voidaan antaa sanalliset arviot tai numeroarvosanat opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositolustuksissa ja mahdollisissa välitolustuksissa annetaan numeroarvosanat.

Päätösarviointi on kokonaisarvio sille, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut kullekin oppiaineelle asetetut tavoitteet peruskoulun aikana. Oppilasta arvioidaan sen osaamisen perusteella, jota hän on osoittanut vuosiluokilla 7–9. Päätösdokumentissa sekä yhdeksännen vuosiluokan erillisessä välitolustuksessa käytetään numeroarviointia.

Numeroarvosanoja voidaan kaikilla vuosiluokilla täydentää sanallisella arviolla. Sanallisesta arviosta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävässä arvioinnissa käytetään apuna opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä, joissa kuvataan, mitä oppilaan tulee osata, jotta hän voi saada oppiaineesta arvosanan 8. Vastaavat kriteerit määritellään myöhemmin myös arvosanoille 5, 7 ja 9.

Kansallista kriteeristöä hyödynnetään myös perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista summaavassa päätösarvioinnissa. Vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteissa määriteltiin aiemmin se, mitä oppilaan tulee osata saadakseen päätösarvosanan 8. Vuodenvaihteessa 2020–2021 opettajien työtä tukevat kriteerit julkaistaan myös arvosanoille 5, 7 ja 9.

Arviointi perustuu oppiaineittain määriteltyihin vuosiluokan tavoitteisiin ja sisältöihin niillä vuosiluokilla, joille ei kansallisia kriteereitä ole määritelty. Kyseiset tavoitteet on asetettu kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa, ja ne on tarkennettu paikallisissa kunta- tai koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain.

7. Mitä määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa, mitä valtakunnallisissa perusteissa? Miksi paikallista päätäntävaltaa on niin paljon?

Suomalaisen opetussuunnitelmajärjestelmän keskeinen piirre on paikallinen eli kunta- ja koulukohtainen autonomia. Tämä tarkoittaa, että kansallisesti opetussuunnitelman perusteet määrittävät yleisen tason raamit, joiden pohjalta tehdään paikallisesti tarkemmat linjaukset.

Paikallinen päätöksenteko on tärkeää, kun päätetään esimerkiksi oppimisympäristöistä ja työtavoista, koska näihin vaikuttavat aina koulun ympäristö, tilat, resurssit ja ennen kaikkea oppilaat ja opettajat. Myös oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä on paikallista joustoa. Tämä on välttämätöntä huomioida esimerkiksi liikunnan opetuksessa, koska koko maassa ei ole samanlaisia mahdollisuuksia vaikkapa talviurheiluun.

Opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy myös osa-alueita, joissa paikallinen vaihtelu ei ole tarpeen tai tarkoituksenmukaista. Keskeisin näistä on oppilaan arviointi. Arvioinnin ja arvosanojen muodostamisen tulee perustua mahdollisimman yhtenäisiin periaatteisiin koko maassa, koska oppilaat hakeutuvat päättöarvosanojen perusteella toisen asteen opintoihin. Suomessa ei ole kansallisia kokeita tai muita mittareita, joiden perusteella oppilaat valikoitaisiin perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen. Siksi päättöarvosanat tulee muodostaa mahdollisimman yhdenvertaisin perustein.

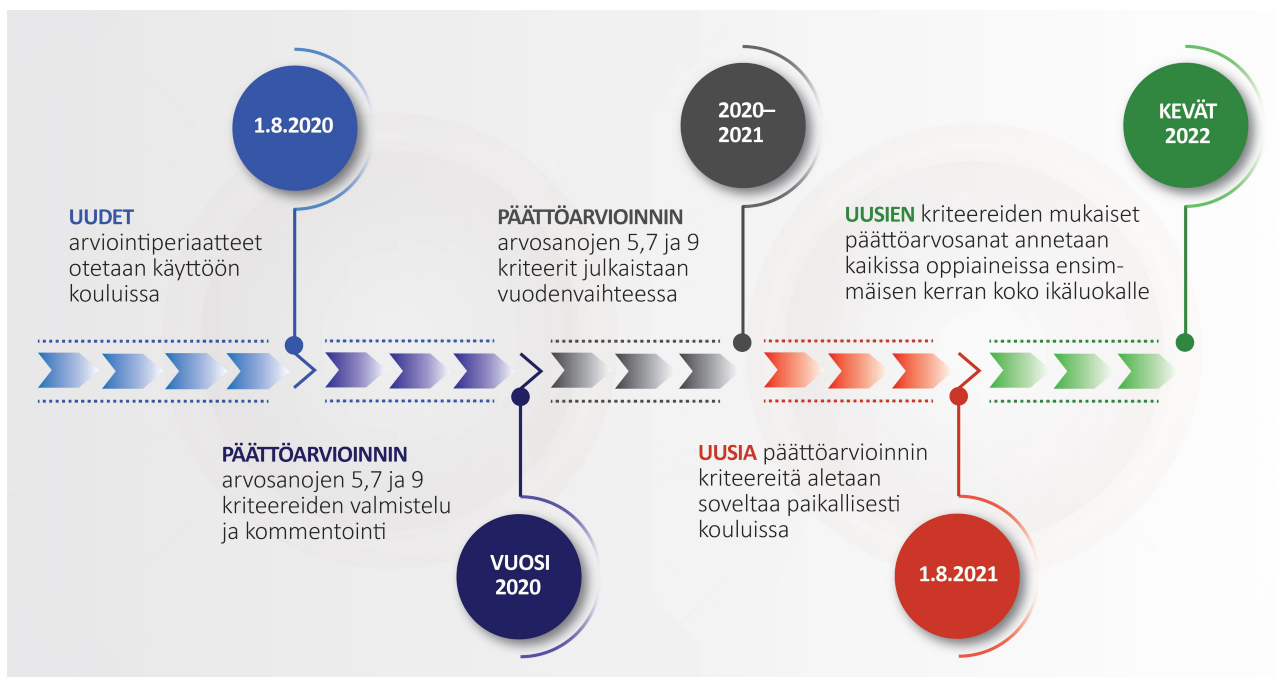
Opettajat ovat koko perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen toimeenpanon ajan sekä arvioinnin kehittämistyöhön antamassaan palautteessa toivoneet hyvin vahvasti kansallisesti määriteltyjä, kaikille yhteisiä arvioinnin periaatteita ja kriteereitä. Sama viesti on tullut myös oppilaiden huoltajilta. Huoltajat ovat toivoneet erityisesti numeroarvioinnin aloittamisen ajankohdan yhtenäistämistä ja aikaistamista, kuten nyt on tehty.

8. Ketkä ovat osallistuneet uusien arvioinnin linjausten ja kriteereiden määrittelyyn?

Opetushallitus käynnisti oppilaan arvioinnin yhdenvertaisuutta vahvistavan työn vuonna 2018. Opetushallitus on tehnyt arvioinnin uudistamista yhteistyössä asiantuntijoiden, opetuksen järjestäjien, rehtoreiden, opettajien, tutkimuksen edustajien ja koulujen kanssa. Työn tukena toimii arvioinnin tutkijoista koostuva asiantuntijaryhmä, ja työtä ohjaa sidosryhmien (opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Kuntaliitto) ja koulutusalan järjestöjen edustajista koostuva ohjausryhmä.

Opetushallituksen syksyllä 2018 toteuttamaan arviointia koskevaan verkkokyselyyn vastasi yli 13 000 huoltajaa, oppilasta sekä opetushenkilöstön edustajaa. Myös arvioinnin linjausten täsmennyksiä kommentoitiin verkossa aktiivisesti syksyllä 2019, jolloin palautetta antoi yhteensä 418 vastaajaa. Erityisesti palautetta antoivat opettajat ja kouluyhteisöt. Virallisella lausuntokierroksella marras–joulukuussa 2019 lausunnon antoi yhteensä 60 tahoja mukaan lukien yliopistoja, kuntia, sidosryhmiä sekä useita järjestöjä.

9. Mikä on muutoksien aikataulu?

Uudistukset näkyvät koulujen arjessa useamman vuoden ajanjaksolla. Uusia arviointiperiaatteita aletaan noudattaa kouluissa elokuusta 2020 alkaen. Päättöarvosanojen kriteereitä valmistellaan ja niiden kommentointi tapahtuu vuoden 2020 aikana. Uudet kriteerit päättöarvosanoille 5,7 ja 9 julkaistaan vuodenvaihteessa 2020–21. Koulut alkavat soveltaa uusia kriteereitä paikallisesti elokuussa 2021, ja uusien kriteereiden mukaiset päättöarvosanat annetaan kaikissa oppiaineissa ensimmäisen kerran koko ikäluokalle keväällä 2022.

10. Mitä erityisesti vanhemman tai oppilaan on hyvä tietää?

- Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto siitä, minkä periaatteiden mukaisesti oppilasta arvioidaan ja miten niitä on sovellettu oppilaan kohdalla
- Oppilaan ja huoltajan tulee saada lukuvuoden aikana riittävästi tietoa siitä, miten oppilaan oppiminen ja osaaminen sekä työskentely ja käyttäytyminen edistyvät suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- Oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin
- Oppilaan työskentely arvioidaan osana oppiainetta perustuen työskentelyn tavoitteisiin
- Oppilaan käyttäytyminen arvioidaan aina erikseen, eikä sen arvio saa vaikuttaa oppiaineen arvioon
- Oppilaan osaamisen arvioinnin tulee perustua monipuolisiin näyttöihin – arvosanaa ei muodosteta esimerkiksi yksittäisen kokeen perusteella
- Huoltajien tulee tietää hyvissä ajoin, mikäli vuosiluokan tai perusopetuksen oppimäärän tavoitteet ovat oppilaan kohdalla vaarassa jäädä saavuttamatta tuesta huolimatta
- Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin.
- Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin yksilöllisiin tavoitteisiin
- Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat
 - lukuvuositodistus
 - välitodistus (jos opetuksen järjestäjä päättää antaa)
 - erotodistus
 - päättötodistus

11. Mitä erityisesti opettajan tai koulutuksen järjestäjän on hyvä tietää?

- Kansallisesti määritellyt arvioinnin periaatteet siirretään opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi
- Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin
- Oppilaiden oppimista, osaamista ja työskentelyä, sekä käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti
- Arviointikäytännöt tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti
- Opettajan tai opetuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä
- Oppimisvaikeudet ja oppilaiden opetuskielentaito tulee ottaa huomioon arviointitilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa

- Arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös oppilaan terveydentila ja erityistarpeet siten, että oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa
- Formatiivinen arviointi on keskeinen osa opetusta sekä oppilaan ja opettajan vuorovaikutusta
- Arviointiluvun liitteenä on todistusmalleja, joita opettaja ja opetuksen järjestäjä voivat hyödyntää työssään. Malleihin on lisätty esimerkiksi oppimäärien laajuuksien merkitseminen

12. Miksi arviointikriteereitä ei laadita jokaiselle vuosiluokalle?

Kansalliset arvioinnin kriteerit laaditaan ensiksi niihin opinpolun kohtiin, joissa arvioinnin yhdenvertaisuus on erityisen tärkeää. Tärkein kohta on perusopetuksen päättöarviointi, jonka perusteella muodostetuilla päättöarvosanoilla oppilaat hakeutuvat toisen asteen opintoihin. Seuraava tärkeä ajankohta on kuudennen vuosiluokan päätös, jonka jälkeen oppilaat siirtyvät perusopetuksen vuosiluokille 7–9.

Arviointikriteerit perustuvat aina oppiaineiden tavoitteisiin. Tavoitteet puolestaan määritellään opetukseen käytettävän ajan perusteella. Taustalla on valtioneuvoston asetus tuntijaosta ja sen mukaisesti laaditut opetussuunnitelman perusteet, jotka asettavat oppiaineiden opetusajan ja tavoitteet laajemmille vuosiluokkakokonaisuuksille, joita ovat vuosiluokat 1–2, 3–6 ja 7–9.

Kunnat ja koulut voivat tämän pohjalta sijoittaa tunnit ja tavoitteet tarkemmin vuosiluokittain. Tämä rakenne mahdollistaa kansallisten kriteerien laatimisen ainoastaan tuntijaossa määriteltyihin ajankohtiin, sillä tuntimäärät ja tavoitteet ovat hieman erilaiset kuntien ja koulujen välillä.

13. Mitä toimeenpanon materiaalia Opetushallitus tarjoaa kouluille ja koulutuksen järjestäjille?

Opetushallitus tarjoaa täsmentyvien linjausten tueksi koulutusta ja erilaisia tukimateriaaleja. Esimerkiksi keväällä 2020 Opetushallitus järjestää yhdessä aluehallintovirastojen kanssa koulutuskiertueen, jossa tutustaan tarkemmin uusiin linjauksiin ja niiden paikalliseen toimeenpanoon. Tarkempia tietoja ja koulutuskalenteri löytyvät Opetushallituksen verkkosivuilta. Lisätietoa aiheesta voit lukea verkkosivuiltamme www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-arvioinnin-uudistaminen.

Lisäksi Opetushallitus laatii perusopetuksen arvioinnin periaatteita avaavia tukimateriaaleja verkkosivuilleen. Nämä tukimateriaalit ovat laajempia ohjeistuksia esimerkiksi poissaolojen vaikutuksista arviointiin. Opettajien ja koulujen työtä tukevia teksti- ja videomateriaaleja useista eri arvioinnin kysymyksistä tuotetaan kevään 2020 aikana.